

واره‌های خارجی

فرهنگی دارد اما بدون حمایت، ادامه راه سخت است

واهی مانند «حمایت‌نشدن از سینمای آزاد» رد می‌شویم. سؤال من این است: کدام سینما مستقل است؟ آیا من که حتی یک‌هزار تومان هم از نهادی نگرفته‌ام، مستقل نیستم؟ چرا برای هنرمندی که دغدغه فرهنگ دارد، مشکل ایجاد می‌کند؟

از طرفی، فیلم‌های اپوزیسیون با سرمایه‌های کلان و پشتیبانی سیاسی، جایگاه بزرگی در بازار جهانی پیدا می‌کند اما آثار مستقل ما حتی اگر به جشنواره‌ها راه یابند، در فروش بین‌المللی موفق نمی‌شوند، ما پخش‌کننده خارجی داریم اما هنوز به نتیجه نرسیده‌ایم. این نابرابری باعث می‌شود تهیه‌کنندگانی مثل من که دغدغه فرهنگی داریم، بدون بازگشت سرمایه، پس از چند فیلم مجبور به کناره‌گیری می‌شویم. اگر این روند ادامه یابد، نه سینمای «سلمان عباسی» می‌ماند، نه «رضا جمالی»، و نه هیچ فیلمساز متفکر دیگری.

در باره حمایت از استعداد‌های شهرستانی صحبت کردید. این دغدغه چقدر در برنامه‌های مسئولان جای دارد؟

شهرستان‌های ما پر از استعداد‌های ناشناخته است. در همین فیلمم، افرادی بودند که اولین بار جلوی دوربین رفتند یا از دستیاری به مدیریت رفتند اما اگر همه امکانات سینمایی در تهران متمرکز باشد، این استعدادها یا می‌سوزند یا مسیرشان را عوض می‌کنند. سال‌هاست حرف از «تمرکززایی از سینما» می‌زنند اما عملاً چیزی نمی‌بینیم.

مثلاً سال پیش کارگاه فیلم‌نامه‌نویسی در شمال برگزار کردند و قول دادند از طرح‌های برگزیده حمایت کنند اما پس از دو سال پیگیری، هیچ تولیدی اتفاق نیفتاد! این بی‌برنامگی باعث می‌شود جوانان مستعد شهرستانی ناامید شوند و به شغل‌های دیگر پناه ببرند.

درست است؛ در هر صورت برای شما آرزوی موفقیت می‌کنم و همچنان این نکته ذهن مرا مشغول می‌کند که کسانی که مثل شما فیلمساز مستقل و تهیه‌کننده مستقل هستند و دغدغه فرهنگی دارند و خودشان را هم به جایی منتسب نکرده‌اند و با یک دغدغه راستین برای فرهنگ و این کشور دارند کار می‌کنند این شعر حافظ را به خاطر می‌آورد که حسن ختام گفت‌وگوی ما خواهد بود: لبث شکر به مستان داد و چشم‌ت می‌به میخواران / منم کز غایت حرمان نه با آنم نه با اینم.

در نشست‌های خبری چهارمین روز جشنواره فیلم فجر چه گذشت؟

از جنجال «شمال از جنوب غربی»

تا ترنم نغمه ایرانی

بود. در مقابل، زرگرنژاد توضیح داد که این اتفاق به دلیل تعهدات دلآوری به پروژه‌های دیگر رخ داده است. این در حالی بود که امیر آقایی، دیگر بازیگر فیلم، با دفاع از کارگردان، تلاش کرد تا جورا آرام کند. نشست پرسش و پاسخ فیلم «شمال از جنوب غربی» به کارگردانی حمید زرگرنژاد در چهل‌وسومین جشنواره فیلم فجر، با حواشی جنجالی همراه شد.

این فیلم که داستان حضور گروه‌های تروریستی در سال‌های پس از انقلاب را روایت می‌کند، با حضور بازیگرانی چون امیر آقایی، مصطفی زمانی، مهدی زمین‌پرداز، امید آهنگر، علی دهکردی، مهدی احمدی، امیررضا دلآوری و بهناز جعفری ساخته شده است.

جنجال بر سر نقش کوتاه دلآوری

امیررضا دلآوری، یکی از بازیگران فیلم، با انتقاد از کوتاه‌شدن نقشش، گفت: «سینما بی‌رحم است و نباید به فکر پروژه یا دیگریان بود. دلم برای وقتی که گذاشتم و انرژی‌ام می‌سوزد.» در مقابل، حمید زرگرنژاد توضیح داد: «دلآوری در میانه فیلم‌برداری به پروژه دیگری متعهد شد و من نمی‌توانستم یک گروه ۲۰۰ نفره را به خاطر یک بازیگر معطل کنم.» وی افزود: «متأسفم که این بحث اینجا مطرح شد اما حاشیه‌ها برای رسانه‌ها جذاب است.»

امیر آقایی، بازیگر پیشکسوت، در پاسخ به پرسشی درباره جایگاه جشنواره فجر گفت: «امیدوارم سینمای اجتماعی جایگاهش را بازپس بگیرد. جشنواره می‌تواند تغییر کند اما باید شرایط بهتری برای رسانه‌ها فراهم شود تا فیلم‌ها را درست ببینند و بشوند.» وی درباره نقش خود در فیلم نیز افزود: «تنها دلیل پذیرش این نقش، حمید زرگرنژاد بود. او فیلم‌ساز مهمی است و من می‌خواستم روایتگر مردی باشم که نمی‌داند با چه کسی زندگی کرده است.»

زرگرنژاد: فیلمی مستقل از وقایع آمل

کارگردان فیلم در پاسخ به شباهت‌های داستان فیلم با وقایع شهر آمل در دهه ۶۰ گفت: «این فیلم هیچ ارتباطی با آن اتفاقات ندارد. شاید شباهت‌ها به دلیل پخش فیلم «بازی خونی» پیش از این اثر باشد اما داستان ما کاملاً مستقل است.»

مددکار، تهیه‌کننده: شرایط سخت فیلم‌برداری

مددکار تهیه‌کننده نیز با اشاره به چالش‌های تولید فیلم گفت: «فیلم‌برداری در جنگل شرایط خاصی داشت و ما اتفاقات مهمی مانند شهادت رئیس‌جمهور و انتخابات را نیز در این مدت پشت سر گذاشتیم.»

هومن حاجی عبداللّهی: سینما برایم مهم بود

هومن حاجی عبداللّهی، دیگر بازیگر فیلم، نیز درباره تجربه خود گفت: «هر بازیگری دوست دارد در

انیمیشن سینمایی «ژولیت و شاه» به‌کارگردانی اشکان رهگذر در نشست خبری جشنواره فیلم فجر مورد بررسی قرار گرفت. این اثر که دومین پروژه رهگذر پس از شش سال تلاش است، روایتگر تعامل ایران دوران قاجار با دنیای مدرن از طریق یک داستان عاشقانه است. کارگردان در ابتدای جلسه با اشاره به ایده اولیه فیلم گفت: «اولین تئاتر غربی اجراشده در ایران، الهام‌بخش ما بود. می‌خواستیم با پیوند تاریخ و نمایش، ورود ایران به عصر جدید را روایت کنیم.» تکنیک دوبعدی؛ انتخاب آگاهانه یا محدودیت؟ رهگذر در پاسخ به پرسشی درباره سبک هنری انیمیشن تأکید کرد: «دوبعدی بودن به معنای کیفیت پایین نیست. این تکنیک با نقاشی‌های قاجار، به‌ویژه آثار کاخ گلستان، هماهنگی دارد و فضای تاریخی را دقیق‌تر منتقل می‌کند.»

انتقاده‌ها: از گویش محلی تا

نمادپردازی چادر

موضوع جنجالی‌تر، نمایش زنان ایرانی با گویش‌های محلی و پوشش چادر بود. رهگذر توضیح داد: «در دوره قاجار، شاه همسرانی از مناطق مختلف داشت. گویش‌ها بازتاب این واقعیت است.» وی درباره استفاده از چادر افزود: «تاج‌السلطنه، دختر شاه، با چادر شخصیتی باهوش و قدرتمند است.»

زن اروپایی برتر است؟

کارگردان در پاسخ به نقد برتری زنان فرانسوی در فیلم گفت: «شخصیت‌های اروپایی پر از تناقض هستند. هدف، قضاوت نبوده، بلکه نشان دادن تعامل دو فرهنگ است.»

تحقیقات میدانی و بازنویسی‌های مکرر

رهگذر از فرآیند پیچیده تولید گفت: «سه سال صرف بازنویسی فیلم‌نامه شد. تیم تحقیقاتی به کاخ گلستان رفت، عکس‌برداری و طراحی کرد تا به واقعیت تاریخی نزدیک شویم.» وی درباره طراحی چهره‌های به‌ظاهر زشت شخصیت‌ها نیز افزود: «براساس عکس‌های تاریخی پیش رفتیم. حتی تاج‌السلطنه با همان پوشش، زنی تأثیرگذار است.»

تهیه‌کننده: تقلید از هالیوود اشتباه است

آرمان رهگذر (تهیه‌کننده) در پایان با اشاره به هویت سینمای ایران گفت: «متأسفانه گاهی از هالیوود تقلید می‌کنیم اما «ژولیت و شاه» اثری کاملاً ایرانی و مبتنی بر تحقیقات میدانی است.»

جشنواره فجر هنوز معیار است

نشست پرسش و پاسخ فیلم «شمال از جنوب غربی» در چهل‌وسومین جشنواره فیلم فجر با حاشیه‌های جنجالی همراه شد. امیررضا دلآوری، یکی از بازیگران فیلم، با انتقاد از کوتاه‌شدن نقشش، بحث‌های داغی را با کارگردان، حمید زرگرنژاد، به‌وجود آورد. دلآوری گفت: «سینما بی‌رحم است و نباید به فکر دیگران

در چهارمین روز از جشنواره فیلم فجر، عوامل فیلم‌های سینمایی «لولی»، «شمال از جنوب غربی»، «ژولیت و شاه» و «بازی خونی» در نشست خبری به تشریح جزئیات این آثار پرداختند. در نشست خبری فیلم لولی، رضا فرهنگد، کارگردان فیلم تأکید کرد فیلمش ریشه در سینمای مستند و تجربیات شخصی او دارد و با ریسک دوری از سینمای تجاری ساخته شده است. بازیگران نیز از چالش‌های ایفای نقش، از جمله نمایش صادقانه نقصهای شخصیتی سخن گفتند، در حالی‌که تهیه‌کننده فیلم آن را اثری «روشنفکری» خواند و نقدپذیری را نقطه‌قوت آن دانست.

نشست خبری فیلم «لولی» در چهل‌وسومین جشنواره فیلم فجر با حضور عوامل اصلی این اثر برگزار شد. رضا فرهنگد، کارگردان و نویسنده فیلم، با اشاره به پیشینه مستندسازی خود، اعلام کرد: «این فیلم محصول صداقت سینمای مستند است و برای جلب نظر مخاطب عام یا خاص طراحی نشده؛ با قالب ساخته شده.» وی افزود: «ریسک دوری از سینمای تجاری را پذیرفتیم تا اثری متین و منطقی بر هویت سینمای ایرانی خلق کنیم.»

ژیلا آل‌رشد، بازیگر زن فیلم، با بیان این‌که «نقش این فیلم آزادی عمل زیادی به من داد»، گفت: «تلاش کردم ابعاد پیچیده یک زن را بدون کلیشه‌سازی نمایش دهم.» در مقابل، داریوش امینی، دیگر بازیگر، از تجربه متفاوت خود در نمایش لکنت زبان گفت: «می‌خواستیم بگویم نقص، بخشی از زندگی

است و نیازی به پنهان‌کردن آن نیست.» رامین محمدیان، طراح صحنه، درباره طراحی فضای انتزاعی فیلم توضیح داد: «جهان «لولی» مابه‌ازای بیرونی نداشت؛ پس آن را از صفر ساختم اما مرعوب معماری نشدم.» جلیل اکبری صحت، تهیه‌کننده، نیز با تأکید بر هنری بودن اثر، گفت: «نقد را می‌پذیریم. سینمای ملی فقط به یک ژانر یا جغرافیا محدود نیست؛ مشکل ما تقلید نادرست از هالیوود است.» علی شاهیده (مدیر فیلم‌برداری) و حسن مهدوی (صدانگزار) نیز به چالش‌های فنی اشاره کردند. شاهیده گفت: «قاب‌های ایستار به معماری فضا ترجیح دادیم» درحالی‌که مهدوی از استفاده از صدا‌های خارج از قاب برای انتقال مفهوم بدون آزار مخاطب» سخن گفت. فرهنگد در پایان با اشاره به بودجه شخصی ساخت فیلم، افزود: «هیچ نهاد یا ارگانی در تولید این اثر دخیل نبود. می‌خواستیم «لولی» بازتابی از فرهنگ و تقدس سینمای شرقی باشد.»

زنان اروپایی در ژولیت و شاه، برترند؟

نشست پرسش و پاسخ انیمیشن «ژولیت و شاه» در چهارمین روز از چهل‌وسومین جشنواره فیلم فجر با حضور اشکان رهگذر (کارگردان و نویسنده) و تیم سازنده برگزار شد. این اثر که شش سال تولید آن طول کشیده، روایتی نو از تعامل ایران قاجار با دنیای مدرن را با ترکیب تاریخ و عشق ارائه می‌دهد. رهگذر با دفاع از انتخاب تکنیک دوبعدی و پاسخ به انتقادات درباره نمایش زنان ایرانی، تأکید کرد: «هدف ماترخیف تاریخ نبوده، بلکه بازتاب واقعیت‌های فرهنگی دوران قاجار در قالب داستان است.»